Eduskunnan talousvaliokunta

Eduskunnan talousvaliokunnan kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö 15.12.2022 hallituksen esityksestä eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. (HE 244/2022 vp)

Otsikko

Asian tausta

Eduskunnan talousvaliokunta on 15.12.2022 pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. (HE 244/2022 vp)

Yhteiskunnan digitalisaatio ja nykyiseen voimassa olevaan kaupparekisterilakiin tehdyt lukuisat muutokset ovat johtaneet tarpeeseen säätää uusi kaupparekisterilaki. Samanlainen kehityskulku koskee elinkeinotoimintalakia.

Kaupparekisterin tarkoituksena olisi jatkossakin toimia yritysten perustietoja sisältävänä julkisena rekisterinä. Esityksellä ajantasaistetaan kaupparekisterilaki ja parannetaan kaupparekisteritietojen luotettavuutta. Rekisteritietojen luotettavuutta on tarkoitus parantaa velvoittamalla oikeushenkilöt vahvistamaan tiedot ja niiden ajantasaisuus vuosittain. Patentti -ja rekisterihallituksella esitetään oikeutta määrätä ilmoituksen tekemisen laiminlyönnistä maksu ja ilmoitusten laiminlyönti voi johtaa yrityksen poistamiseen kaupparekisteristä.

Yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta hallituksen esityksessä esitetään pääosin ilmoitusvelvollisuuden luopumisesta kaupparekisteriin. Esityksen mukaan muut viranomaiset voisivat vain poikkeuksellisesti pyytää kaupparekisteristä saatavilla olevia tietoja jatkossa yrityksiltä.

Elinkeinotoimintalaissa säädetään elinkeinonharjoittajan oikeudesta harjoittaa elinkeinotoimintaa ja yksityisen elinkeinoharjoittajien kelpoisuusvaatimuksista.

POLIISIHALLITUS
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 ESPOO
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puh. +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780

Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus pitää hallituksen esitystä uudesta kaupparekisterilaista ja elinkeinotoimintalaista sääntelyä selkeyttävänä ja eheyttävänä sekä kokonaisuutena oikeasuuntaisena ottaen huomioon yhteiskunnan olennaiset kehityssuunnat, kuten digitalisaation. Elinkeinotoimintalain säätämisen tavoitteen yrittämisen vapaudesta katsotaan edistävän perusoikeuksien toteutumista ammatti- ja elinkeinotoiminnassa.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kaupparekisterilain tavoitteena oleva tietotekniikan ja automatisaation sekä sähköisen palveluntuottamisen hyödyntämisen edistäminen tietojen rekisteröinnissä lisää rekisteröinnin sujuvuutta ja osaltaan parantaa rekisteriin merkittävien tietojen luotettavuutta.

Kaupparekisteri on keskeinen julkishallinnon perusrekisteri, joihin julkisen sektorin asiakashallinta ja ratkaisutoiminta perustuu. Viranomaistoiminnan näkökulmasta elinkeinonharjoittajan edustajan toimivaltaa, kelpoisuutta ja johtohenkilöiden vastuusuhteita koskevien tietojen julkisuus ja saatavuus ovat perusteltuja. Lisäksi tällaiselle perusrekisterille tyypillisiksi ominaisuuksia on katsottava kattavuus, luotettavuus, monikäyttöisyys, tietojen suojaus sekä tunnuseheys.

Poliisihallitus kiinnittää huomiota erityisesti tietojen luotettavuuteen ja siihen, että vahvasta sähköisen tunnistautumisen pääsäännöstä huolimatta mahdollisuus ja tarve fyysiseen tunnistautumiseen edellytysten täyttyessä säilytetään, niin luonnollisen henkilön kuin oikeushenkilön edustajan kohdalla. Tällä mahdollisuudella on olennaista merkitystä rikosriskien ja väärinkäytösriskien pienentämisessä sekä torjumisessa, sillä viranomaisyhteistyössä on tunnistettu riskejä sähköisen tunnistautumiseen liittyviin väärinkäytöksiin. Tunnistetut riskit liittyvät perustettavien yritysten tai muutoin oikeushenkilöiden käyttämiseen rikoksentekovälineinä esimerkiksi petos- tai rahanpesurikollisuudessa sekä muutoin osana talousrikollisuutta ja harmaata taloutta.

Edellä mainittujen väärinkäytösten lopettamiseksi ja vähentämiseksi sekä rikostorjunnan toteuttamiseksi Poliisihallitus arvioi lisäksi tärkeäksi, että kaupparekisterilain mukaan säilytetään mahdollisuus yhtiön poistamiseen kaupparekisteristä, mikäli lain mukaisia velvollisuuksia ei noudateta. Kaupparekisteristä poistamista on perusteltua pitää viimeisenä toimena, mutta asiaan liittyy tarve toteuttaa toimi ilman kohtuutonta viivytystä rikostorjunnan vaikuttavuuden toteuttamiseksi ja esimerkiksi rikosvahinkojen minimoimiseksi.

Poliisihallitus suhtautuu edelleen kielteisesti hallituksen esityksessä mainittuun yksityisen elinkeinonharjoittajan ilmoitus- ja rekisteröintivelvollisuuden luopumiseen. Poliisihallituksen arvion mukaan rekisteröintivelvollisuudesta luopumiseen sisältyvät samankaltaiset riskit väärinkäytösmahdollisuuksista, kuin mitä edellä on kuvattu sekä lisäksi velvollisuus on nähtävä kokonaisuutena yritysturvallisuutta ja liike-elämän yleistä luotettavuutta lisäävänä tekijänä.

Muilta osin Poliisihallitus viittaa 29.4.2022 antamaansa lausuntoon luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle kaupparekisterilain ja elinkeinotoimintalain sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi. (HE 244/2022 vp) Lisäksi Poliisihallitus viittaa Keskusrikospoliisin asiassa antamaan lausuntoon sekä sen sisältöön.

Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja Mikko Kiiski

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 11.01.2023 klo 09:56. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.